

НЕГІЗГІ ЖӘНЕ ОРТА МЕКТЕПТЕ ОҚУ ПРОЦЕССИНДЕ БІЛІМ САПАСЫН АРТЫРУ ЖОЛДАРЫ

Тоханов Дінмұхамед Бағланұлы

tulegenova@mail.ru

«Информатика» білім бағдарламасының 1 курс
магистранты І.Жансүгіров атындағы Жетісу университеті, Талдықорған
қ, Қазақстан Республикасы
Ғылыми жетекшісі, профессор п.ғ.д. – Смагулов Е.Ж.

Қазіргі уақытта жаһандану жағдайында қалыптасып келе жатқан постиндустриалды парадигмаға бейімделе отырып, экономикалық жүйелер кластерлік құрылысқа және үйлестірудің желілік әдісіне көшуде. Ел экономикасындағы инновациялық қайта құрулар мен қоғамдық қатынастардың дамуы білім беру мен оқыту жүйесін жетілдіру қажеттілігін анықтайды. Экономиканы цифрландыру және ақпараттық технологияларды адам қызметінің барлық салаларына белсенді енгізу жағдайында студенттердің кәсіби даму бағыттарын таңдауына ерекше назар аудару қажет. Осы кезеңде кез келген қызметте сұранысқа ие әмбебап құзыреттіліктерді (өзін-өзі дамыту және өзін-өзі тәрбиелеу қабілеті, шығармашылық әрекетке дайындық, коммуникативті дағдылар) және саналы кәсіби өзін-өзі анықтауға жағдай жасау қажет. , бұл жеке қабілеттер мен ұмтылыстарды одан әрі іске асыруға және еңбек нарығында бәсекеге қабілеттілікті қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Жоғарыда айтылғандарды ескере отырып, қоғам негізгі және орта мектептердегі білім сапасы неге төмендеп жатыр деген сұраққа жауап іздейді. Осы сауалға жауап табу үшін Жетісу облысы Қаратал ауданы Үштөбе қаласындағы Кемел Тоқаев атындағы орта мектепте және Кербұлақ, Сарыөзек ауылындағы Д.Қонаев атындағы орта мектепте ғылыми-әдістемелік семинарлар өткіздік. ауданы, Жетісу облысы. Жалпы білім беретін мектеп мұғалімдерімен өткізілген осындай кездесулердің қорытындысы келесі мәселелерді шешуге әкелді [1]:

Кесте 1 – Кездесулер қорытындысы.

п.п.	Сұрақтар
1.	Балаларымызды кім оқытады?
2.	Біз балаларымызды дұрыс оқытып жатырмыз ба?
3.	БЖБ және ТЖБ орындау кезінде қандай проблемалық жағдайлар бар.

Цифрлық ресурстар мұғалімнің сабақтағы жұмысын айтарлықтай жеңілдетеді, жаңа материалды түсіндіруге кететін уақытты қысқартады, қабылдау, ассимиляция және бекіту процестерін жылдамдатады. Ең бастысы, стандартты емес тапсырмаларды шешу кезінде алынған білімді сәтті қолдануға мүмкіндік береді.

Бөлшектердің негізгі қасиеттері, бөлшектерді салыстыру, қосу және азайту, пайыздар сияқты келесі тақырыптарды балалар шынайы қызығушылықпен оқиды. Оқушылар өз білімдерін ықыласпен көрсететін және өз жұмыстары туралы объективті кері байланыс алатын сабақтарды асыға күтеді.

Шарттарды және оларды шешу жолдарын бүкіл сыныппен түсіндіріп,

талдау үшін үлкен экранда бірінші тапсырмаларды көрсетіп, содан кейін жеке жұмысқа көшкен жөн. Оқушылардың материалды есте сақтап, жаңа тақырып материалын түсінуімен бір мезгілде қалдық білімді бағалау, жаңа тақырып бойынша білімдерін бекіту және бағалау барысы жүзеге асады. Сабақ барысында оқушылар көптеген тапсырмаларды орындап үлгереді.

Цифрлық ресурстар сабақ уақытын үнемдейді, біріншіден дерлік сабақта біз бұрын үйренгенімізді еске түсіріп, жаңа тақырыпты енгізуге уақыт табамыз. Әр түрлі тапсырмаларды орындау кезінде оны күшейтіңіз, ең бастысы, әр оқушының жұмысының нәтижесін бағалаңыз. Бұл тақырыптарды зерделеу кезінде кейбір тапсырмаларды үлкен экранда көрсету және шешімнің орындалу барысы туралы ұжымдық талқылау жүргізу тиімді. Сонымен бірге оқушылар өз көзқарастарын негіздеуге және өз тұжырымдарының дұрыстығын дәлелдеуге үйренеді. Тапсырмаларды орындау кезінде оқушылар қателіктер жіберуі мүмкін, сондықтан үлкен экранда түзету жұмыстары жай ғана қажет. Бірқатар тапсырмалар проблемалық, кейбір тапсырмалар қиындық туғызады, ал тақтаның рөлін үлкен экран ойнайды; мұндай түсіндірме және көрнекі жұмыс барлық оқушылар үшін де, білімінде олқылықтар бар және оны сәтті

игерген оқушылар үшін бірдей пайдалы.

Үй тапсырмасының бөлігі ретінде сіз оқушыларды шығармашылық қабілеттерін көрсетуге және достарына ұсына алатын мәселелерді шешуге шақыра аласыз. Және олар өз кезегінде оларды шешуге тырысып, сәйкесінше сабаққа баға алды. Келесі сабақты үй тапсырмасын тексеруден бастаймыз, осылайша оқушылар цифрлық ресурстар көмегімен үй тапсырмасын қаншалықты дұрыс орындағанын көре алады.

Жаңа материалды түсіндіруде, қабылдауда, түсінуде, бекітуде, сонымен қатар оқушылардың пән бойынша білімдерін бақылауда компьютерлік технологияларды қолданудың жағымды және жағымсыз жақтары бар.

Мысалы, сәтті жүзеге асырылды [2]:

- оқытуды даралау және саралау
- оқушылардың шығармашылық белсенділігін белсендіру
- өзін-өзі бақылау дағдыларын меңгеру
- білім беру үрдісіндегі оқушының рөлін пассивті бақылаушыдан белсенді

зерттеушіге өзгерту.

- Пән бойынша оқушының білім сапасына қол жеткізуде маңызды болып табылатын білім беру мақсаттарына жетуде оқушының табыс сезімін сезінуге мүмкіндік беретін орта жасалады.

Білімді тексеру кезінде келесі оң жақтарды бөліп көрсетуге болады [3]:

1. Кеңестер мен алдау мүмкіндігі жоқ.
2. Білімді бағалаудың объективтілігі артады.
3. Оқушылардың әр түрлі танымдық әрекеті ынталандырылады
4. Мұғалімнің рөлі өзгерді, білімді бақылау және бағалау айтарлықтай жеңілдеді.
5. Оқушылардың психологиялық ахуалы жақсарды.

6. Бақылау жұмыстарының саны артты, бұл оқытылатын курстың көптеген бөлімдері бойынша оқушылардың барлық тобының білімін дер кезінде тексеруге мүмкіндік береді.

Жағымсыз аспектілеріне цифрлық ресурстарды қолданатын сабақтарды оқу үдерісіне енгізу толығымен қолда бар компьютерлік технологияға байланысты болуы жатады. Сонымен қатар, информатика кабинетінің жұмыс кестесін және электрондық ақпаратты пайдалана отырып, басқа пәндер бойынша өткізілетін сабақтарды үйлестіруде, қажетті кабинетке жабдықтарды орнатуда

қиындықтар туындауы мүмкін.

Осы жайтқа байланысты қазіргі жалпы білім беретін мектептің даму бағытын айқындайтын негізгі тенденция – құзыреттілік көзқарасты жүзеге асыру арқылы үздіксіз білім беру жүйесіне үйлесімді «кіру».

Бұл бағытты жүзеге асырудың шарты, әрине, халықаралық стандарттарға сәйкес сапа жүйесін жобалау, әзірлеу және енгізу болып табылады. Білім беру мекемелерінің шешуі қажет бірінші кезектегі міндет – білім берудің өзгерген мақсаттарына сәйкес жаңа білім беру моделін құрастыру және енгізу.

Біріншіден, әкімшілік және педагогикалық ұжым білім берудің жаңа мақсаттарына сәйкес мектептің білім беру жүйесінің негізгі моделін анықтады: құзыреттілік тәсілді жүзеге асырудың тиімді және мақсатқа бағытталған негізі ретінде құзыреттерді дамыту. Осы бағыттағы іс-шараларды ұйымдастырудың негізгі үлгісі Р.Шавелсонның білім беру жүйесінің тұжырымдамасы болды, ол сапа категориясына негізделген.

Онда, мазмұндық және құрылымдық өзгерістерді анықтайтын негізгі ұғым – сапа категориясы.

Мәселе бүгінгі білім беру жағдайында сапа категориясын түсінуде, оған жетудің технологиялары мен механизмдерін анықтауда, құзыреттілік көзқарастың негізгі ережелерін пайдалана отырып, білім беру нәтижелерін сипаттауда толық түсінік пен келісімнің жеткіліксіздігінде. Бұл мәселені шешу білім берудің мақсаты мен нәтижесін қайта қараумен байланысты. Қазіргі білім берудің мақсаты Болон процесінің контекстіне сәйкес құзыреттіліктерді (құзыреттіліктерді) қалыптастырумен байланысты, өйткені бұл тәсілді жүзеге асыру «адамның өмір мен қызметтің әлеуметтік және экономикалық жағдайларындағы тұрақты өзгерістерге бейімділігін арттырады.»

Білім беру нәтижесінің дәстүрлі түсінігінен айырмашылығы, «құзыреттілік» ұғымы –

«Жалпы білім беру мазмұнын жаңарту стратегиясын» әзірлеушілерге сәйкес «... тек когнитивтік және операциялық-технологиялық құрамдастарды, сонымен қатар мотивациялық,

этикалық, әлеуметтік және мінез-құлық. Ол оқыту нәтижелерін (білім мен дағдыларды), құндылық бағдарлар жүйесін және әдеттерді қамтиды.»

Осы ережелерге байланысты білім беру мекемесінің алдында құзыреттілікке негізделген әдісті қолдана отырып, білім беру нәтижелерін сипаттау, білім беру тиімділігін бақылаудың жаңа үлгілерін әзірлеу міндеті тұр.

Қойылған мақсаттардың тиімділігін қамтамасыз ететін негізгі құрал – бақылау объектілерінің жетекші құрамдас бөліктерін анықтайтын сапа жүйесінің көп деңгейлі моделі. Мектеп сапа саясатының мақсатына технологиялық қол жеткізуді қамтамасыз ететін негізгі элемент – процестер мен білім беру нәтижелерінің мониторингі. Мектепте бір жағынан дифференциациялауға, ал екінші жағынан жүйе элементтері арасында өзара тәуелді байланыстарды орнатуға мүмкіндік беретін процестерді біріктіруге мүмкіндік беретін мониторинг моделі қолданылады. Бақылау әдістері процестердің жоспарланған нәтижелерге жету мүмкіндігін көрсетуі керек. Нәтижелерге қол жеткізілмесе, түзету шаралары қабылданады [4].

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Smagulov E., Seitova S., Khaimuldanov Ye., Adilbaeva A., Tulymshakova G., Abdykarimova A. “Periodico tche quimica” www.periodico.tchequimica.com Vol. 15 N. 30. ISSN 1806-0374 (impresso). ISSN 1806-9827 (CD-ROM). ISSN 2179-0302 (meio eletronico). 2019 Porto Alegre. RS. Brasil. P.330-337

2. Smagulov E., Seitova S., Gavrilova Ye., Zhiyembayev Zh., Zhanatbekova

N. (2018). “Studying Mathematical Subjects to Students as an Independent Work”. *Astra Salvensis*, an VI, numar 11, 2019. P. 617-630

3. Бабаев Д.Д., Смагулов Е.Ж., Хаймулданов Е.С. Математиканы оқытуда IT технологияларды қолданудың әдістемелік ерекшеліктері. (2019) ВЕСТНИК Жетысуского государственного университета имени И.Жансугурова. Серия «Математика и естественно-технические науки». – Талдықорған, С.11-15

4. Мұхамбетжанова С.Т., Мелдебекова М.Т. Педагогтардың ақпараттық – коммуникациялық технологияларды қолдану бойынша құзырлылықтарын қалыптастыру әдістемесі. – Алматы: ЖШС «Дайыр Баспа», 2020.